

EFFECT OF MUSICAL CREATIVE

**LISTENING ACTIVITIES ON THE LISTENING
SUCCESS AND ATTITUDES OF THE SEVENTH
GRADE STUDENTS**

Müzikli Yaratıcı Dinleme Etkinliklerinin Yedinci Sınıf

Öğrencilerinin Dinleme Başarı ve Tutumlarına Etkisi

Nesrin SİS¹ & Naciye BAŞPINAR YÖRÜK²

Article History:

Received

17/10/2017

**Received in revised
form**

17/10/2017

Accepted

20/11/2017

Available online

15/12/2017

Abstract

This study is an experimental investigation evaluating the degree of contribution of musical creative listening activities on listening success and listening attitudes of seventh grade secondary school student. The research was conducted as pre-test and post-test with control group. The period of investigation was 6 weeks, as 4 weeks of activities and application of each test for one week. The study group comprises seventh grade students attending Seyhan Sakarya secondary school in Adana city in 2015-2016 academic year. Comparability between the experimental and control groups was deduced in terms of Turkish language and cumulative grade point average. The Expository Text Achievement, Narrative Text Achievement and Listening Attitude Scale tests were administered to evaluate the listening comprehension of the students. For this purpose, Narrative Text Achievement, Expository Text Achievement and Attitude Scale towards listening tests were applied as pre-test/post-test to the experimental and control groups students. SPSS program was utilized in the analysis of numerical data obtained as a results of applied tests. In the research, due to non parametrical data, Mann Whitney U Test was utilized to determine the relation between the success and listening attitude pre-test/post-test of experimental and control groups students (the comparison of two groups). On the otherhand, Wilcoxon Test was applied to figure out the relation between pre-test/post-test points of experimental and control groups. At the end of the study it was determined that the experimental group students, subjected to musical creative listening activities, had higher points in listening comprehension tests than the control group students and the difference was statistically meaningful. Additionally, a meaningful difference in listening attitude scale between experimental and control groups students was detected in the favour of experimental group. Finally it was found that the musical creative listening activities resulted in the development of listening success and listening attitude scale of secondary school students.

Keywords: Listening education, listening activity, music.

Özet

Bu çalışma, müzikli yaratıcı dinleme etkinliklerinin ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin dinleme becerisi başarılarına ve dinlemeye olan tutumlarına katkısını ölçmeye yönelik deneysel desenli bir araştırmadır. Araştırma ön test-son test kontrol gruplu olarak yürütülmüştür. Araştırmanın uygulama süresi 4 hafta etkinlikler, birer hafta test uygulamaları olmak üzere 6 haftadır. Çalışmanın uygulaması 2015-2016 eğitim öğretim yılı Adana ilinin Seyhan ilçesinde bulunan Seyhan Sakarya Ortaokulu 7. sınıf öğrencileridir. Deney

¹ Prof. Dr., İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi. nesrin.sis@inonu.edu.tr

² Öğretmen, MEB, naciye.yoruk@hotmail.com

ve kontrol grupları arasında Türkçe dersi ve genel not ortalamaları bakımından denklik saptanmış; bu öğrencilere dinlediğini anlamaya yönelik Bilgilendirici Metin Başarı Testi, Öyküleyici Metin Başarı Testi ve Dinlemeye Yönelik Tutum Ölçeği uygulanmıştır. Çalışma sürecinde deney ve kontrol grubu öğrencilerine Öyküleyici Metin Başarı Testi, Bilgilendirici Metin Başarı Testi ve Dinlemeye Yönelik Tutum Ölçeği testleri ön test-son test şeklinde uygulanmıştır. Uygulanan testler sonucunda elde edilen nicel verilerin analizinde SPSS programından yararlanılmıştır. Araştırmada parametrik olmayan (non-parametrik) testler kullanıldığından deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin başarı testleri, dinlemeye yönelik tutum ön testleri ve son testleri arasındaki ilişkiyi belirlemede (iki grup karşılaştırılmasında) Mann Whitney U-Testi, deney grubunun ön test ve son test puanları arasındaki ilişkiyi ve kontrol grubunun ön test ve son test puanları arasındaki ilişkiyi analiz etmede Wilcoxon Testi kullanılmıştır. Sonuçta, müzikli yaratıcı dinleme etkinlikleri uygulanan deney grubu öğrencilerinin, mevcut programa göre dinleme çalışmaları yapılan kontrol grubu öğrencilerine göre dinlediğini anlama puanlarının daha yüksek çıktığı ve aradaki farkın anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin dinlemeye yönelik tutum ölçeğinden aldıkları puanlar arasında deney grubu lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Müzikli yaratıcı dinleme etkinliklerinin ortaokul öğrencilerinin dinleme becerilerinin ve dinlemeye yönelik tutumlarının gelişmesine katkı sağladığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Dinleme eğitimi, dinleme etkinliği, müzik.

Giriş

Dinleme, dil becerileri içinde ilk önce edinilen ve hayat boyunca kullanılan bir beceridir. Pek çok araştırmacıya göre (Göğüş, 1978: 228; Özcan, 1999: 35; Sever, 2000: 9) bu beceri kısaca “işitilenleri anlamak” demektir. Bunun yanında Göğüş (1978: 228) ve Sever (2000: 9) dinlemenin “dikkat harcama”, Özcan (1999: 35) ise “tepkide bulunma” yönüne dikkati çekmiştir. Buna göre “dinlediğini anlamak amacıyla dikkat harcama ve uygun biçimde tepkilerde bulunma”, dinleme becerisinin kapsamı içinde ifade etmek mümkündür.

Dinleme, tanımlardan da anlaşılacağı gibi “işitme”den farklı bir kavramdır. “Dinleme, belli bir amaç doğrultusunda yapılan, öğrenilmesi gereken bir beceri” (Gündüz & Aktaş, 2001:249) iken “işitme, doğal ve ses dağılımsal (akustik) enerjinin iç kulakta elektrokimyasal enerjiye dönüştüğü bir süreç”tir (Zillioğlu, 1996:275). Dolayısıyla her dinleme işitme iken her işitme dinleme değildir.

Dinlemenin Önemi

Yaşayabilmek için iletişim kurmak, doğru iletişim kurabilmek için de iyi bir dinleyici olmak gerekmektedir. Bu bağlamda araştırmacılar dinlemenin önemine aşağıdaki gibi değinmektedirler.

Dinlemek başarının anahtarıdır. Dinlemek yeni ufuklar açar. Ayrıca öğrenmenin de anahtarıdır. Doğrusu iyi bir dinleyici olmadan başarılı olmayı düşünmek de zordur (Mackay, 1997:9). Etkili bir iletişim için çocuğun dinlemeyi öğrenmesi, etkin dinleme yeteneği, alışkanlığı kazanması gerekir. Dinleme, öğrenme yollarından birisidir. Dinleme iletişim sürecinin önemli bir bölümüdür (Özçelik, 1983:8-9)

Türkiye’de sınıf içinde bir ders saatinin %67’sinin sözlü davranışlara ayrıldığı belirtilmiştir. Yapılan araştırmalar, öğrencilerin okulda öğretmen ve arkadaşlarını 2.5-4 saat dinlediklerini göstermektedir. Bundan dolayı, akademik başarı için de yeterli düzeyde dinleme becerisi gerekmektedir (Ergin ve Birol, 2000:19-20)

Dinleme Eğitimi

İnsanlar, doğum süreciyle başladıkları hayatın içinde var oldukça diğer insanlarla etkileşimde bulunmak zorundadır. Çünkü insanoğlu yaradılışının da bir gereği olarak yalnız yaşayabilecek bir varlık değildir. Zihinsel yapısı düşünmeye, yeni şeyler öğrenmeye, çevresini keşfetmeye yönelik kodlanmıştır. Bu yönlerinin açığa çıkması için de diğer insanlarla iletişim içinde olmak durumundadır. Bebekler dünyaya gözlerini açtığı andan itibaren çevresinde neler olup bittiğini öğrenmeye çalışır. Her yeni günde bu uğraşları

zihinsel ve fiziksel gelişimlerine bağlı olarak artmaya devam eder. Hayatı keşfetme serüveninin ilk aracı da dinlemedir. Başlangıçta bilinçsizce yapılan bu eylem zamanla anlamlandırılarak bireyin en çok kullandığı beceri hâline gelir (Karakuş Tayşi, 2014: 29)

Müzik Eğitimi

Müzik, duygularımızı düşüncelerimizi bizim dışımızdakilere aktarma yoludur. Müziksel davranış değişikliği oluşturma süreci olarak belirtilen müzik eğitimi ise planlı ve programlı olmak zorundadır. Müzik Eğitimi: Bireye kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel davranışlar kazandırma, bireyin müziksel davranışında kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli değişiklikler oluşturma ya da bireyin müziksel davranışını kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak değiştirme veya geliştirme sürecine denir. Müzik, bir toplumu oluşturan en önemli kültür öğelerinden biridir. Hem toplumun hem de bireyin gelişiminde müzik eğitimi büyük önem taşımaktadır. "Müzik eğitimi, temelde bir müziksel davranış kazandırma, bir müziksel davranış geliştirme sürecidir. Müzik eğitimi yoluyla, birey ile çevresi, özellikle müziksel çevresi arasındaki iletişim ve etkileşimin daha sağlıklı, daha düzenli, daha etkili ve daha verimli olması beklenir" (Uçan, 1997:22).

Müzik eğitiminin amaçları üzerinde birçok açıklama yapıldığı görülmektedir. "Bireyler üzerinde sevgi, sorumluluk, yaratıcılık duygularının gelişmesini sağlayan müzik eğitiminin amacı, insana, müziği sevdirmekten başka, müzik dinleme, yargılama becerisiyle birlikte insanın beğeni düzeyini yükseltmektir" (Biber Öz, 2001:105)

Çocuklar küçük yaşlardan itibaren çeşitli müziksel deneyimler geçirirler. Örneğin ninniler ve basit çocuk şarkıları dinlerler, sallanırlar, nesnelere birbirine vurarak ses ve ritim oluştururlar veya müzikli oyunlar oynarlar. "Müziksel yetenek seviyeleri ne olursa olsun her çocuğun hayatında müzik vardır ve her çocuk müzikle ilgili en az bir etkinliği yaşamına katmaktan keyif alacaktır. Bireysel olarak ya da toplu biçimde çalgı çalmak, şarkı söylemek, dans etmek, müzik dinlemek bu etkinliklerden bazılarıdır" (Eskioğlu, 2003: 119).

Bireylerin dinledikleri müzikler eğitim yaşantıları ile doğru orantılıdır. "Müzik eğitiminin bireyin duyuşsal ve devinışsel davranışlarındaki olumlu etkilerinin yanı sıra, bireyin bilişsel öğrenmelerinde de önemli ölçüde etkili rol oynadığı birçok araştırmayla kanıtlanmıştır." (Şendurur & Akgül Barış, 2002, s. 169).

Müzik eğitimi kritik düşünme, problem çözümü ve bu amaçlara yönelik nasıl iş birliği çalışılması gerektiğini öğrenme gibi akademik ve kişisel becerilerin gelişmesini destekler. Sembollerin nasıl kullanılacağı, bilgiyi analizleme, sentezleme ve değerlendirme gibi kavramaya yönelik beceriler müzik öğretiminde tam belirgin olmamakla birlikte çocuğun bu yöndeki becerilerinin gelişimini güçlendirici yöndedir.

Türkçe Eğitiminde Müzik

Müzik dersinde öğrencilerin estetik yönünü geliştirmek, duygu ve düşüncelerini müzik yoluyla ifade etmelerine olanak sağlamak, müzik yoluyla zihinsel becerilerini geliştirmek amaçlanmaktadır (MEB, 2006) Öğrencilerin estetik yönünü geliştirmek, kendilerini ifade etmelerini sağlamak, zihinsel becerilerini geliştirmek; Türkçe eğitiminin de amaçları arasındadır. Bu açıdan bakıldığında iki ders arasında bir benzerlik olduğu söylenebilir.

Müzikle hedeflenen estetik ile edebiyatla hedeflenen estetik örtüşür. Müzik kulağa hoş gelen tınların ötesinde güzellemelerden, simgelerden ve şiirsel anlatımdan beslenir; bu da müzik ile edebiyat, dolayısıyla da dil arasındaki ilişkiyi gösterir.

Türkçe derslerinde öğrencilerin yazma becerileri geliştirilirken, konuya uygun bir müzik dinletilmesi veya bir şiirin duyguyu yansıtan bir müzikle birlikte okunması; disiplinler arası çalışmalara örnek verilebilir. Bununla birlikte bir müzik yapıtı, dinleme eğitiminde öğrenme aracı olabilir. Bir müzik yapıtı gerek sözcük öğretiminde, gerekse dinlediğini anlamlandırmada Türkçe dersleri için bir öğrenme aracıdır. Böylelikle öğrenciler sadece görsel öğelerle değil, melodik / işitsel öğelerle de karşılaşırılar. (Kanatlı ,Çekici, 2013:227)

Amaç

Bu araştırmanın amacı, öğrencilerin dinlediklerini yorumlayıp bunlardan yeni fikirler geliştirmesini sağlamaya yönelik olarak müzikli yaratıcı dinleme etkinliklerinin (MYDE) yedinci sınıf öğrencilerinin dinleme başarıları ve tutumlarına etkisini belirlemektir.

Müziğin yaratıcılığı geliştirdiği fikrinden hareketle müzikli yaratıcı dinleme etkinliklerinin dinleme başarısına etkisi ölçülmek istenmiştir. Bu amaç doğrultusunda müzikli yaratıcı dinleme etkinliklerinin uygulandığı deney grubu ile mevcut Türkçe öğretim programına göre dinleme çalışmaları yapılan kontrol grubunun dinlediğini anlama becerilerine ilişkin "Öyküleyici Metin Başarı Testi" ve "Bilgilendirici Metin Başarı Testi" puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olup olmadığı problemine cevap aranmıştır.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada araştırmacı tarafından oluşturulan müzikli yaratıcı dinleme etkinliklerinin dinlediğini anlamaya etkisi deneysel desen kullanılarak araştırılmıştır. "Deneysel araştırmalar bilimsel yöntemler içinde en kesin sonuçların elde edildiği araştırmalardır." (Büyüköztürk, 2016: 17). Araştırma ön test-son teste dayalı, deney ve kontrol gruplu bir çalışmadır. Bu desende, yansız atama yolu (random) ile oluşturulmuş iki grup bulunmaktadır. Bunlardan biri deney diğeri ise kontrol grubu olarak çalışmaya dâhil edilmektedir. Her iki grupta da deney öncesi ve sonrası ölçmeler yapılmaktadır (Karasar, 2008: 97). Deneysel model kullanılarak yapılan araştırmaların hepsinde bir karşılaştırma söz konusudur (Karasar, 2008:88).

Tablo 1. Çalışma Modeli

Gruplar	Seçme Tipi	Ön Test	Uygulama	Son Test
Deney	Random	T ₁	MYDE	T ₂
Kontrol	Random	T ₁	Geleneksel	T ₂

Ön test-son test kontrol gruplu bu çalışma, tablodaki gibi ifade edilebilir. Yukarıdaki tabloda ön test ve test yapılan gruplar gösterilmiştir. Ön test-son test arasında her bir etkinliğin bir haftada uygulandığı göz önünde bulundurulduğunda çalışma 6 hafta sürdürülmüştür. Her iki gruba da deneysel işlemde önce bir öyküleyici metin başarı testi ve bir bilgilendirici metin başarı testi uygulanmıştır.

Araştırma için ortaokul yedinci sınıf öğrencilerinden birbirine denk düzeyde (sınıf mevcudu, akademik başarısı vb.) olan iki grup seçilmiş; rastlantısal atama yoluyla bu sınıflardan biri deney diğeri ise kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Her iki gruptaki öğrencilere de deney yapılmadan önce ve sonra olmak üzere dinlediğini anlamaya yönelik başarı testleri uygulanmıştır.

Deney grubunda öğrencilere müzikli yaratıcı dinleme etkinlikleri uygulanırken kontrol grubunun ders işleme sürecine müdahale edilmemiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Adana ili Seyhan ilçesi Seyhan Sakarya Ortaokulu'nda öğrenim görmekte olan yedinci sınıf öğrencileri

oluşturmaktadır. Bu okulda bulunan yedinci sınıf şubelerinin sınıf mevcutları, cinsiyet sayıları, Türkçe ders notları birbirine denk sayılabilecek olanlarına dinlediğini anlamaya yönelik "Bilgilendirici Metin Başarı Testi", "Öyküleyici Metin Başarı Testi", uygulanmıştır. Ayrıca her iki gruba "Dinleme Tutum Ölçeği" uygulanmış uygulamaların ardından tutum ölçeği tekrarlanmıştır. Her iki grubun ders öğretmeni aynıdır.

Araştırmanın yedinci sınıf öğrencilerine ilişkin olmasının sebebi bu dönemdeki öğrencilerin soyut düşünmeye başlamış olmaları ve ortaokul düzeyini temsil etmeleridir. Sekizinci sınıf öğrencilerinin sınav kayguları olması, beş ve altıncı sınıf öğrencilerinin ise henüz soyut düşünemedikleri göz önünde bulundurularak araştırma için yedinci sınıf öğrencileri seçilmiştir.

Tablo 2. Deney ve Kontrol Gruplarının Cinsiyete Göre Dağılımları

Cinsiyet	Deney Grubu	Kontrol Grubu	Toplam
Kız	7	6	13
Erkek	7	10	17
Toplam	14	16	30

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak Karakuş Tayşi (2014) tarafından hazırlanan "Öyküleyici Metin Başarı Testi", "Bilgilendirici Metin Başarı Testi" ve "Dinleme Tutum Ölçeği" uygulanmıştır. Testlerin güvenilirlik ve geçerlilik analizleri hazırlayıcısı tarafından yapılmıştır.

"Öyküleyici Metin Başarı Testinin KR-20 güvenilirlik katsayısı .80'dir. Öyküleyici Metin Başarı Testinin geçerli ve güvenilir bir test olduğu söylenebilir. "Bilgilendirici Metin Başarı Testi"nin KR-20 güvenilirlik katsayısı. 85'tir. Bu sonuçlara göre testlerin geçerli ve güvenilir olduğu söylenebilir" (Karakuş Tayşi, 2014:125).

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması iki aşamalı bir süreçte gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada, her iki grubun öğrencilerine de "Öyküleyici Metin Başarı Testi", "Bilgilendirici Metin Başarı Testi" uygulanmıştır. Bu testlerden alınan puanlar ön test puanları olarak hesaplanıp değerlendirilmiştir. Deney grubunun uygulama süreci sona erdiğinde ikinci aşamaya geçilmiştir. Ön test olarak uygulanan testler tekrar deney ve kontrol grubuna uygulanıp elde edilen veriler de son test puanları olarak hesaplanıp değerlendirilmiştir.

Uygulamalardan önce her iki gruba da "Dinleme Tutum Ölçeği" uygulanmış yapılan uygulamalardan sonra ölçek tekrar edilerek karşılaştırmaya gidilip sonuca varılmıştır.

Uygulama Süreci

Araştırmanın uygulama basamağında deney grubuyla "*Müzikli Yaratıcı Dinleme Etkinlikleri*" bir dinleme eğitimi süreci gerçekleştirilmiştir. Etkinliklerin öncesinde öğrencilere yaratıcı dinleme ile ilgili bilgi verilmiştir. Derste yapılacak etkinlikler uzman görüşü doğrultusunda araştırmacı tarafından hazırlanmış ve etkinlik süreci planlanmıştır.

Uygulama sürecine başlamadan önce deney ve kontrol grubu öğrencilerine "Öyküleyici Metin Başarı Testi", "Bilgilendirici Metin Başarı Testi" ve Dinleme Güçlüğü Tutum Ölçeği testleri uygulanmıştır. Yapılan bu ön testlerden sonra deney grubu öğrencilerine araştırmacı tarafından hazırlanan etkinlikler uygulanmaya başlanmıştır. Uygulama süreci bittiğinde de hem deney hem kontrol grubuna ön test olarak uygulanan testler bu

defa son test olarak tekrarlanmıştır. Çalışmanın uygulama kısmı 4 hafta, ön test- son test ve bilgilendirmeye birlikte toplam 6 hafta sürmüştür.

Araştırmada uygulanan etkinliklerin tümü dinleme becerisinin ve yaratıcılığın geliştirilmesine katkı sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Ayrıca müzik ve dinleme ilişkisi göz önünde bulundurularak dinleme becerisi etkinliklerine yeni bir bakış açısı oluşturup öğrencinin severek yaptığı uygulamalar meydana getirilmek istenmiştir. Uygulama sürecinde öğrencilere her etkinlikte dinlediklerine yönelik hazırlanan çalışma kâğıtları dağıtılmıştır. Araştırmacının oluşturduğu yönergelere göre bu etkinliklerin yapılması sağlanmıştır.

Deney grubuna uygulanan etkinlikler aşağıda yer almaktadır:

Masal ve hikâye türlerine vurgu yapılan ilk etkinlikte öğrencilere sözleri gereği bu türleri hatırlatan iki şarkı (Cem Karaca-Tamirci Çırağı, İlham Gencer - Bak Bir Varmış Bir Yokmuş) dinletilmiştir. Şarkılardan her birine bir ders saati ayrılmıştır. Öğrencilerden kendilerine dağıtılan çalışma kâğıtlarına dinledikleri şarkıyı olay yazılarına dönüştürmeleri istenmiştir. Olay yazılarında olayların yer, şahıs, zaman belirterek kurgulandığı hatırlatılmıştır. Şarkılarda geçen ipuçlarından hareketle yazılarını kurgulamaları sağlanmıştır.

İkinci etkinlikte öğrencilerin dinlediklerine yoğunlaşmaları hedeflenerek yaratıcı dinleme yöntemiyle sözleri yabancı dilde yazılmış şarkıda (Sajid-Wajid, Rangreli) geçen sesleri tanıdık seslere ve sözlere çevirmeleri istenmiştir. Etkinlik, öğrencilerin kendilerine verilen çalışma kâğıtlarına duydukları tanıdık kelimeleri, ses benzerliği ile oluşturdukları kelimeleri ve bu kelimelere uygun anlam bağlarını birleştirerek şarkıyı kendi dillerine uyarlamaları şeklinde yürütülmüştür.

Üçüncü etkinlik, ilk etkinlikle uyumlu bir yaratıcı dinleme etkinliğidir. Bu etkinlikte yaşanmış olaylar sonucu ortaya çıkan türkülerden biri (Misket-Anonim) kullanılmıştır. Öğrencilere seçilen türkü dinletilmiş ve "sizce bu türkü nasıl bir olay üzerine ortaya çıkmış olabilir?" sorusu sorulmuştur. Soru cevap tekniğiyle öğrencilere tahminler yaptırılmıştır. Birden fazla tahmini olan öğrencilerin tahminlerinin tamamını yazabilecekleri hatırlatılıp, yapılan tahminler çalışma kâğıtlarına yazdırılmıştır. Tahminlerin sınıfla paylaşılmasının ardından türkünün gerçek hikâyesi öğrencilere okunmuştur.

Dördüncü ve son etkinlik, öğrencilerin yeni bir ürün ortaya koyma ve dinleme becerilerinin gelişmiş olduğu hipotezinden hareketle yaptırılmıştır. Bu etkinlikte, öğrencilere basit bir melodi örgüsü olan ritmik bir müzik (Carl Orff - Carmina Bruna O Fortuna Enstürmental) dinletilmiş ve dinledikleri bu melodinin üstüne kendi sözlerini yazmaları istenmiştir. Şarkı sözlerinin şiirler gibi olabileceği ifade edilmiş, verilen çalışma kâğıtlarına kendi şarkılarını yazmaları söylenmiştir.

Dört etkinlikten oluşan bu uygulama 4 hafta sürmüş uygulamalara verilen süreler yeterli olmadığında aynı hafta içerisinde diğer ders saatlerinde telafi edilmiştir. Ayrıca uygulamalar sınıf mevcudunun tam olduğu zamanlarda yapılmaya çalışılmıştır. Bu süreçte kontrol grubunun ders işleyişine müdahale edilmemiş, dersler Türkçe Öğretim Programı'na uygun ve kitaplardaki dinleme etkinlikleriyle yürütülmüştür.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler önce kâğıt üzerinden okunmuş sonra bilgisayar ortamına aktararak verilerin analizinde hangi istatistik testlerinin kullanılacağını belirlemek için deney ve kontrol gruplarının her bir ölçme aracından aldıkları puanların normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiştir. Normal dağılım gösteren puanlar için parametrik

testler kullanılırken dağılım düzensizleştğinde nonparametrik (parametrik olmayan) testler kullanılmıştır. Bu çalışmada puanlar normal dağılım göstermediği ve çalışılan gruplar küçük olduğu (Deney Grubu 14, Çalışma Grubu 16) için bu verilerin analizinde Mann Whitney U testi ve ön test-son test karşılaştırmalarında Wilcoxon testinden yararlanılmıştır. Analizler yapılırken SPSS 21 paket programı kullanılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Öyküleyici Metin Başarı Testinden Alınan Puanlara İlişkin Bulgular

Hem deney hem kontrol gruplarındaki öğrencilerin dinlediğini anlama becerilerini ve bu becerilerin ne kadar geliştiğini ölçmek için gruplara, uygulama süreci öncesinde ve sonrasında “Öyküleyici Metin Başarı Testi” uygulanmıştır. Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin uygulama öncesinde ve sonrasında aldıkları puanlar arasında fark olup olmadığı SPSS yardımıyla Wilcoxon ve Mann Whitney U testi yapılarak analiz edilmiştir.

Tablo 3. Deney ve Kontrol Gruplarının Öyküleyici Metin Başarı Testi Ön Test Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	P	Z
DG	14	15,14	212,00	,803	-,214
KG	16	15,81	253,00		
Toplam	30				

Tablo'ya göre deney grubu öğrencilerinin ön test puanları sıra ortalaması 15,14; kontrol grubu öğrencilerinin ön test puanları sıra ortalaması ise 15,81'tür. Öyküleyici Metin Başarı Testi ön test puanlarında deney ve kontrol grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmıştır ($U=107,00$; $p>.05$).

Ön test aşamasından elde edilen bu sayısal sonuçlara göre deney ve kontrol grupları dinlediğini anlama bakımından denk kabul edilebilir.

Tablo 4. Deney ve Kontrol Gruplarının Bilgilendirici Metin Başarı Testi Ön Test Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	P	Z
DG	14	17,00	238,00	,371	-,894
KG	16	14,19	227,00		
Toplam	30				

Tabloya göre deney grubu öğrencilerin ön test puanlarının sıra ortalaması 17,00; kontrol grubu öğrencilerinin ön test puanlarının sıra ortalaması ise 14,19'dur. Bilgilendirici Metin Başarı Testi ön test puanlarında deney ve kontrol grupları arasında istatistiksel olarak bir farklılık olmadığı söylenebilir ($U=91,000$; $p>.05$).

Tablo 5. Deney ve Kontrol Gruplarının Başarı Testleri Toplam Ön Test Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı
DG	14	16,07	225,00
KG	16	15,00	240,00
Toplam	30		

U puanı:99,000 Z puanı: ,554'tür $p > .05$

Toplam sonuçlarına bakıldığında yapılan ön testlerde kontrol grubu ve deney grubunun dinlediğini anlama becerisi üzerinde büyük bir fark yoktur.

Tablo 6. Deney Grubuna Ait Öyküleyici Metin Başarı Testi Ön Test Puanları ile Son Test Puanları Arasındaki Farka İlişkin Wilcoxon Testi Sonuçları

Ön test -Son test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Negatif Sıra	0	0	0	-3,331	,001
Pozitif Sıra	14	7,50	105,00		
Eşit	0	0	-	-	

Tabloda deney grubu öğrencilerinin Öyküleyici Metin Başarı Testi ön test ve son test verileri üzerine yapılan Wilcoxon testi sonuçları gösterilmiştir. Tabloya göre ön test ve son test sonuçları arasında anlamlı bir farklılık vardır ($Z = 331$; $p < ,05$). Son test sonuçlarına bakıldığında deney grubundaki bütün öğrencilerin puanının artmış olduğu görülmektedir (pozitif sıra). Bu bulgulara göre müzikli yaratıcı dinleme etkinliklerinin Türkçe öğretim programındaki dinleme çalışmalarına göre öğrencilerin öyküleyici türdeki metne yönelik dinlediklerini anlama becerilerini geliştirmede daha etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 7. Kontrol Grubuna Ait Öyküleyici Metin Başarı Testi Ön Test Puanları ile Son Test Puanları Arasındaki Farka İlişkin Wilcoxon Testi Sonuçları

Ön test -Son test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Negatif Sıra	2	3,50	7,00	-1,611	,107
Pozitif Sıra	6	4,83	29,00		
Eşit	8				

Kontrol grubu öğrencilerinin öyküleyici metin dinlediğini anlama testi ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Wilcoxon Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Tabloya göre kontrol grubunun ön test ve son test sonuçları arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($z = 1,61$; $p > ,05$). Son testte; kontrol grubundaki toplam 16 öğrenciden 6'sının puanı artmış (pozitif sıra), 8'inin eşit kalmış (eşit), 2'sinin de düşmüştür (negatif sıra). Kontrol grubunun puanlarından hareketle Türkçe öğretim programına göre yapılan dinleme etkinliklerinin öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirmede yetersiz kaldığı düşünülebilir.

Tablo 8. Deney ve Kontrol Grupları Öyküleyici Metin Başarı Testi Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Ön Test	DG	14	15,14	212,00	107,00	,830
	KG	16	15,81	253,00		
Son Test	DG	14	21,61	302,50	000,40	,000
	KG	16	10,16	162,50		

Tabloda deney ve kontrol grubu öğrencilerinin öyküleyici metin başarı testi ön test ve son test verileri üzerine yapılan Mann Whitney U testi sonuçları gösterilmiştir. Tabloya göre, deney grubu öğrencilerin ön test puanlarının sıra ortalaması 12,07; kontrol grubu öğrencilerinin ön test puanlarının sıra ortalaması 18,50'dir. Öyküleyici Metin Başarı Testi ön test puanlarında deney ve kontrol grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($U = 107,00$; $p > .05$).

Son testte deney grubu öğrencilerinin sıra ortalaması 21,60; kontrol grubu öğrencilerinin sıra ortalaması ise 10,16'dır. Deney grubu öğrencilerinin uygulama öncesi başarı testi sıra ortalaması 15,14 iken bu değer uygulama sonrasında 21,61 olarak büyük oranda bir artış göstermiştir. Kontrol grubunun puanı ise 15,81 iken 10,16'ya düşmüştür. Sonuçlara bakıldığında deney ve kontrol gruplarının öyküleyici metin başarı testi puanları arasında deney grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($U = ,000$; $p < ,05$).

Bilgilendirici Metin Başarı Testinden Alınan Puanlara İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin dinlediğini anlama becerilerini ölçmek için uygulama süreci öncesinde ve sonrasında "Bilgilendirici Metin Başarı Testi" uygulanmıştır. Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin uygulama öncesinde ve sonrasında aldıkları puanlar arasındaki fark olup olmadığı Wilcoxon ve Mann Whitney U testi yapılarak analiz edilmiştir.

Tablo 9. Deney Grubuna Ait Bilgilendirici Metin Başarı Testi Ön Test Puanları ile Son Test Puanları Arasındaki Farka İlişkin Wilcoxon Testi Sonuçları

Ön Test	Test-Son	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Negatif Sıra		0	0	0	-331	,001
Pozitif Sıra		14	7,50	105,00	-	-
Eşit		0	0	0		

Tabloya göre deney grubu ön test ve son test sonuçları arasında anlamlı bir farklılık vardır ($Z = 3,31$; $p < ,05$). Son test yani pozitif sıra sonuçlarına bakıldığında deney grubundaki bütün öğrencilerin puanının artmış olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre, müzikli yaratıcı dinleme etkinliklerinin öğrencilerin bilgilendirici türdeki metne yönelik dinlediklerini anlama becerilerini geliştirmede, Türkçe öğretim programındaki dinleme çalışmalarına göre daha etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 10. Kontrol Grubuna Ait Bilgilendirici Metin Başarı Testi Ön Test Puanları ile Son Test Puanları Arasındaki Farka İlişkin Wilcoxon Testi Sonuçları

Ön Test	Test-Son	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Negatif Sıra		2	4,00	4,00	-2,11	,055
Pozitif Sıra		7	4,57	32,00		
Eşit		7				

Tabloya göre kontrol grubunun ön test ve son test sonuçları arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($z = 2,11$; $p > ,05$) Kontrol grubundaki öğrencilerin bilgilendirici metin başarı testinden aldıkları son test puanları ön test puanları arasında çok az bir artış gösterebilmiştir. Yedi öğrencinin puanı artmış, yedi öğrencinin puanı bir değişim göstermeyip eşit kalmış, 2 öğrencinin de düşmüştür. Bu bulgulardan hareketle sadece Türkçe öğretim programına göre yapılan dinleme etkinliklerinin öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirdiğini ancak bu gelişimin yeterli olmadığı kabul edilebilir.

Tablo 11. Deney ve Kontrol Grupları Bilgilendirici Metin Başarı Testi Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Ön Test	DG	14	17,00	238,00	-,894	,371
	KG	16	14,19	227,00		
Son Test	DG	14	21,86	306,00	-3,75	,000
	KG	16	9,94	159,00		

Tabloya göre, deney grubu öğrencilerinin ön test puanlarının sıra ortalaması 17,00; kontrol grubu öğrencilerinin ön test puanlarının sıra ortalaması 14,19'dur. Uygulama öncesi deney ve kontrol grupları bilgilendirici metin başarı testi ön test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($U=91,00$; $p > .05$).

Tabloda da görüldüğü üzere deney grubu öğrencilerinin uygulama öncesi başarı testi sıra ortalaması 17,00 iken bu değer uygulama sonrasında 21,86 olarak büyük oranda bir artış göstermiştir. Kontrol grubu öğrencilerinin ise deney öncesi sıra ortalama puanı 14,19 iken bu değer son testte 9,94 olarak belirlenmiştir. Bu durumda, bilgilendirici metin başarı testi puan sonuçlarına göre deney grubu öğrencilerinin başarılarında önemli oranda bir artış gözlenirken; kontrol grubu öğrencilerinin başarılarında ise bir düşüş tespit edilmiştir. Sonuçlara bakıldığında deney ve kontrol gruplarının bilgilendirici metin başarı testi puanları arasında deney grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($U= 23,00$; $p < ,05$). Bu bulgular öğrencilerin dinleme becerisi başarılarının uygulanan deneysel işleme bağlı olarak değiştiği şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerin Dinlemeye Yönelik Tutum Ölçeğinden Aldıkları Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Bulgular

Çalışma grubundaki öğrencilerin dinlemeye yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla gruplara, uygulama öncesinde ve sonrasında "Dinlemeye Yönelik Tutum Ölçeği" uygulanmıştır. Ölçeğin ilk uygulaması ve son uygulamasında sayısal olarak çıkan sonuçlar Wilcoxon ve Mann Whitney u testleri kullanılarak değerlendirilmiştir.

Tablo 12. Deney Grubunun Dinlemeye Yönelik Tutum Ölçeği Dinlemeyi Gerekli Görmeye Yönelik Ön Test ve Son Test Puanları Arasındaki Farka İlişkin Wilcoxon Testi Sonuçları

Ön test-Son test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Negatif Sıra	2	3,00	6,00	-2,64	,008
Pozitif Sıra	10	7,20	72,00		
Eşit	2				

Tablo 12'de deney grubu öğrencilerinin dinlemeye yönelik tutum ölçeğinde Dinlemeyi Gerekli Görmeye yönelik ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık vardır ($Z: -2,64$ $p < ,05$). Öğrencilerin pozitif sıra puanlarına bakıldığında 14 kişilik deney grubunun 10'unun puanlarının arttığı 2'sinin sabit kaldığı ve 2'sinin negatif sıra takip ettiği görülmüştür. Bu bulgulara göre, öğrencilere müzikli yaratıcı dinleme etkinlikleri yaptırıldığında onların dinlemedeki bireysel farklılıkları da dikkate alınmış olduğundan öğrencilerin dinlemeye yönelik tutumları da olumlu yönde etkilenmektedir denilebilir.

Tablo 13. Kontrol Grubunun Dinlemeye Yönelik Tutum Ölçeği Dinlemeyi Gerekli Görmeye Yönelik Ön Test ve Son Test Puanları Arasındaki Farka İlişkin Wilcoxon Testi Sonuçları

Ön test-Son test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Negatif Sıra	9	5,56	50,00	-1,49	0,54
Pozitif Sıra	1	5,00	5,00		
Eşit	6				

Tablo 13'te kontrol grubu öğrencilerinin dinlemeyi gerekli görmeye yönelik ön test ve son test sonuçları arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($z:-1,49$ $p>,05$). Kontrol grubundaki öğrencilerin ölçekten aldıkları son test puanları ön test puanlarından yüksek değildir. Tablodan da anlaşılacağı gibi sadece 1 öğrencinin puanı artış göstermiş, 9 öğrencinin puanı düşmüş ve 6 öğrencinin puanı da ön testtekiyle aynı kalıp bir gelişme göstermemiştir. Bu durumda kontrol grubunun aldığı dinleme eğitimi onların dinlemeyi gerekli görmeye yönelik tutumlarını yeterince geliştirmediği söylenebilir.

Tablo 14: Deney ve Kontrol Grupları Dinlemeye Yönelik Tutum Ölçeği Dinlemeyi Gerekli Görmeye Yönelik Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Ön Test	Deney	14	15,50	217,00	112,000	1,000
	Kontrol	16	15,50	248,00		
Son Test	Deney	14	22,68	317,50	11,500	,000
	Kontrol	16	9,22	147,50		

Tabloya göre, deney ve kontrol grubu öğrencilerin deneysel işlem öncesi Dinlemeyi Gerekli Görmeye yönelik tutum puanlarının sıra ortalaması eşit ve 15,50'dir. İlk test sonuçlarına bakıldığında deney ve kontrol grubu öğrencilerinin dinlediğini gerekli görmeye yönelik tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($U=112,00$; $p> .05$).

Çalışma sürecinde uygulamadan sonra yapılan son test puanlarına göre deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin dinlemeyi gerekli görmeye yönelik ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık vardır ($U=11,50$; $p<.05$). Deney grubunun son test sıra ortalaması 22,68; kontrol grubunununki 9,22'dir. Deney grubu öğrencilerinin uygulama öncesi sıra ortalaması 15,50 iken bu değer uygulama sonrasında 22,68'e yükselerek fark edilir oranda bir artış göstermiştir. Çalışmadan elde edilen bu bulgular müzikli yaratıcı dinleme etkinliklerinin Türkçe öğretim programındaki dinleme çalışmalarına göre öğrencilerin dinlemeyi gerekli görmeye yönelik tutumlarını geliştirmede daha etkili olduğu göstermiştir.

Tablo 15. Deney Grubunun Dinlemeye Yönelik Tutum Ölçeği Dinlemede Bireysel Farklılıklara Yönelik Ön Test ve Son Test Puanları Arasındaki Farka İlişkin Wilcoxon Testi Sonuçları

Ön test-Son test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Negatif Sıra	0	,00	,00	-3,27	,001
Pozitif Sıra	12	6,50	78,00		
Eşit	2				

Tabloya bakıldığında deney grubu öğrencilerinin dinlemeye yönelik tutum ölçeğinin bireysel farklılıklar kısmının ön test ve son test puanları arasında anlamlı farklılık olduğu görülecektir (z: -3,27 p:0,001). Testin sonuçlarına göre 12 öğrencinin bu başlıktaki sorulara verdiği cevaplar pozitif sıra ile artış göstermiştir. Müzikli yaratıcı dinleme etkinliklerinin dinlemeye yönelik tutumlardan bireysel farkı artırdığı söylenebilir.

Tablo 16. Kontrol Grubunun Dinlemeye Yönelik Tutum Ölçeği Dinlemede Bireysel Farklılıklara Yönelik Ön Test ve Son Test Puanları Arasındaki Farka İlişkin Wilcoxon Testi Sonuçları

Ön test-Son test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Negatif Sıra	7	4,00	28,00	-2,64	0,8
Pozitif Sıra	0				
Eşit	9				

Tablo 16'da görüldüğü kadarıyla kontrol grubu öğrencilerinin dinlemeye yönelik tutum ölçeğinin bireysel farklılıklar kısmının ön test ve son test puanları arasında anlamlı farklılık yoktur (z:-2,64 p:0,8). Pozitif sıralı bir artış olmadığı gibi 7 öğrencinin de ön test puanlarına göre son test puanlarında düşüş olduğu görülmüştür. Dokuz öğrencinin puanı ise eşit kalmıştır. Sonuçlar kontrol grubu öğrencilerinin tutumlarında olumlu bir gelişmeye yol açmamıştır şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 17. Deney ve Kontrol Grupları Dinlemeye Yönelik Tutum Ölçeği Dinlemede Bireysel Farklılıklara Yönelik Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Ön Test	Deney	14	14,04	196,50	91,500	,371
	Kontrol	16	16,78	268,50		
Son Test	Deney	14	20,93	293,00	36,000	,001
	Kontrol	16	10,75	172,00		

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin puanlarının karşılaştırıldığı tabloda anlaşılacağı gibi Dinlemede Bireysel Farklılıklara yönelik tutumlarının deney öncesi puanları arasında anlamlı bir farklılık yoktur (U: 91,500 p: ,371).

Uygulamalardan sonra son test puanları incelendiğinde deney ve kontrol gruplarının ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir (U: 36,000 ,001 p<.05). Deney grubunun son test sıra ortalaması 20,93 kontrol grubununki 10,75 olmuştur. Deney grubu öğrencilerinin uygulama öncesi sıra ortalaması 14,04 iken bu değer uygulama sonrasında 20,93'e yükselmiştir. Müzikli yaratıcı dinleme eğitiminin öğrencilerin tutumlarını olumlu düzeyde etkilediği yönündedir.

Tablo 18. Deney Grubunun Dinlemeye Yönelik Tutum Ölçeği Dinleme Güçlüğüne Yönelik Ön Test ve Son Test Puanları Arasındaki Farka İlişkin Wilcoxon Testi Sonuçları

Ön test-Son test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Negatif Sıra	0	,00	,00	-3,41	,001
Pozitif Sıra	13	7,00	91,00		
Eşit	1				

Tablo 18'e göre deney grubu öğrencilerinin dinlemeye yönelik tutum ölçeğinin Dinleme Güçlüğüne yönelik aldığı ön test ve son test toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık vardır (Z: -3,41 p< ,05). Sonuçlara bakıldığında pozitif sıra sonuçlarına göre deneysel işlem sonrası gruptaki 13 öğrencilerin puanları artmıştır. Öğrencilerden birinin puanı eşit kalmıştır. Fark puanlarının sıra toplamları dikkate alındığında gözlenen bu farkın pozitif sıralar yani son test lehine olduğu görülmektedir. Bulgulara göre müzikli yaratıcı dinleme etkinliklerinin öğrencilerin dinleme güçlüğüne yönelik olumsuz tutumlarını olumlu yönde değiştirmelerinde etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 19. Kontrol Grubunun Dinlemeye Yönelik Tutum Ölçeği Dinleme Güçlüğüne Yönelik Ön Test ve Son Test Puanları Arasındaki Farka İlişkin Wilcoxon Testi Sonuçları

Ön test-Son test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Negatif Sıra	5	4,00	20,00	-1,13	0,25
Pozitif Sıra	2	4,00	8,00		
Eşit	9				

Tabloya bakıldığında kontrol grubu öğrencilerinin Dinleme Güçlüğüne yönelik ön test ve son test sonuçları arasında anlamlı bir farklılık olduğu söylenemez (z: -1,13; p> ,05). Kontrol grubundaki öğrencilerin puanlarına göre 2 öğrencinin ön teste göre puanının arttığı, 9 öğrencinin eşit puanda kaldığı ve 5 öğrencinin puanının düştüğü anlaşılmaktadır. Kontrol grubu öğrencilerinin tutum puanlarındaki artışın ise küçük bir oranda kaldığı görülmüştür.

Tablo 20. Deney ve Kontrol Grupları Dinlemeye Yönelik Tutum Ölçeği Dinleme Güçlüğüne Yönelik Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Ön Test	Deney	14	16,07	225,00	104,00	3,48
	Kontrol	16	15,00	240,00		
Son Test	Deney	14	21,29	298,00	31,00	,001
	Kontrol	16	10,44	167,00		

Bu tabloya göre deney ve kontrol grubu öğrencilerinin Dinleme Güçlüğüne yönelik tutumlarının deney öncesi puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir (U: 104,00 p> .05).

Çalışma süreci sonunda yapılan son test puanları incelendiğinde deney ve kontrol gruplarının dinlemeye yönelik tutum ölçeği ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir (U: 31,000 p<.05). Deney grubunun uygulama öncesi 16,07 olan sıra ortalaması uygulamadan sonra 21,29'a yükselmiştir. Kontrol grubunun sıra ortalaması ise 15,00'dan 10,44'e düşmüştür. Bu veriler, müzikli yaratıcı dinleme etkinliklerinin öğrencilerin dinlemeye yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediğini anlatmaktadır.

Tablo 21. Deney Grubunun Dinlemeye Yönelik Tutum Ölçeği Etkili Dinleme Alışkanlığına Yönelik Ön Test ve Son Test Puanları Arasındaki Farka İlişkin Wilcoxon Testi Sonuçları

Ön test-Son test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Negatif Sıra	0	,00	,00	-3,15	,002
Pozitif Sıra	12	6,50	78,00		
Eşit	2				

Tablo 21'e bakıldığında deney grubu öğrencilerinin dinlemeye yönelik tutum ölçeğinin Etkili Dinleme Alışkanlığına yönelik aldığı ön test ve son test toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık vardır ($z: 3,15$ $p < ,05$). Deney grubunun lehine bir artış gözlemlenmiştir. Pozitif sıra sonuçlarına göre uygulanan deneysel işlem sonrası gruptaki bütün öğrencilerin puanlarının artmış olduğu görülmektedir. Bu bulgular, müzikli yaratıcı dinleme etkinliklerinin tüm öğrencilerin etkili dinleme alışkanlığına yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir.

Tablo 22. Kontrol Grubunun Dinlemeye Yönelik Tutum Ölçeği Etkili Dinleme Alışkanlığına Yönelik Ön Test ve Son Test Puanları Arasındaki Farka İlişkin Wilcoxon Testi Sonuçları

Ön test-Son test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Negatif Sıra	7	4,79	33,50	-2,20	,128
Pozitif Sıra	1	2,50	2,50		
Eşit	8				

Tablo 22'den anlaşılacağı üzere, kontrol grubu öğrencilerinin Etkili Dinleme Alışkanlığına yönelik ön test ve son test tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($z: -1,41$ $p > ,05$). Araştırmanın bu bulgularına göre sadece bir öğrencinin puanında artış olmuş, 7 öğrencinin puanı düşmüş ve 8 öğrencinin puanında değişiklik olmamıştır.

Tablo 23. Deney ve Kontrol Grupları Dinlemeye Yönelik Tutum Ölçeği Etkili Dinleme Alışkanlığına Yönelik Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Ön Test	Deney	14	15,32	214,50	110,00	,913
	Kontrol	16	15,66	250,50		
Son Test	Deney	14	21,50	300,00	30,50	,000
	Kontrol	16	10,30	165,00		

Tabloya bakıldığında deney ve kontrol grubu öğrencilerinin Etkili Dinleme Alışkanlığına yönelik tutum ön test puanları arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($U: 110,000$; $p > ,05$).

Çalışma süreci sonrasında yapılan son test puanları bakıldığında ise deney ve kontrol gruplarının ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($U=30,50$ $p < ,05$). Deney grubunun son test sıra ortalaması 21,50; kontrol grubununki 10,30 olmuştur. Deney grubu öğrencilerinin uygulama öncesi ortalaması 15,32 iken bu değer uygulama sonrasında 21,50'ye yükselmiştir. Bu bulgu çerçevesinde, yapılan deneysel işlemin etkili olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Bulgular genel olarak değerlendirildiğinde deney grubunun tutumlarının olumlu yönde pozitif sıralı bir şekilde geliştiği görülmektedir. Geleneksel yöntemle işlenen derslerdeki tutumlarda olumlu yöndeki değişikliklerin yeterli olmadığı anlaşılmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada ortaokul yedinci sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerinin gelişmesinde müzikli yaratıcı dinleme etkinliklerinin etkisi araştırılmıştır. Deney grubu öğrencileriyle mevcut programa göre dinleme çalışmaları yapılan kontrol grubu öğrencilerinin dinlediğini anlama becerileri açısından deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır. Öyküleyici Metin Başarı Testi ve Bilgilendirici Metin Başarı Testi bulgularına göre deney grubunun ön test ve son test puanları karşılaştırıldığında puanlarında büyük oranda bir artış olduğu görülmüştür. Buna karşılık kontrol grubunda dikkate değer bir değişiklik olmadığı tespit edilmiştir. Araştırmanın bulguları, müzikli yaratıcı dinleme etkinliklerinin öğrencilerin öyküleyici ve bilgilendirici türdeki metne yönelik dinlediklerini anlama becerilerini geliştirmede olumlu bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir.

Dinleme becerisi disiplinler arası çalışmalarla desteklenerek diğer derslerin katkılarıyla geliştirilebilir. Bu çalışmadan hareketle, özellikle müziğin ve müzik dersinin dinleme becerisine katkı yapabileceği düşünülebilir.

Araştırmadan elde edilen sayısal verilere göre deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin dört bölümden oluşan dinlemeye yönelik tutum ölçeğinden aldıkları puanlar arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu anlaşılmıştır. Dinlemeyi Gerekli Görme, Dinlemede Bireysel Farklılıklar, Dinleme Güçlüğü, Etkili Dinleme Alışkanlığı olan dinlemeye yönelik tutum ölçeğinin her bir faktöre yönelik bulguları; uygulama sürecindeki deney grubu öğrencilerinin dinlemeye yönelik tutumlarının olumlu yönde geliştiğini göstermektedir. Kontrol grubu öğrencilerinin tutumlarında herhangi bir değişiklik olmamıştır. Kontrol grubu öğrencilerinin, dinlemeye yönelik tutum ölçeğinin her bir bölümünden elde edilen bulgulara göre çoğunluğunun puanları eşit kalmıştır.

Yaratıcılık ve müziğin dikkate alınarak yapıldığı dinleme eğitiminin öğrencilerin dinlemeye yönelik tutumlarını olumlu yönde geliştirdiğini gösteren bu sonuç müzikli dinleme temel alınarak hazırlanan öğrenme ortamlarının eğitime katkı sağlayacağını da göstermiştir.

Bu çalışmanın sonuçlarından hareketle dinleme becerisinin geliştirilmesine yönelik olarak şu önerilerde bulunulabilir:

İletişim neredeyse anne karnında başlar, bu sebeple dil öğretiminin hangi mantıkla nasıl yapıldığı toplumu oluşturan bireylere kavratılmalıdır. Örneğin bir anne düşüp dizi kanayan çocuğunu neden dinlemesi gerektiğini ve kendisinin rol model olduğunu bilmelidir. Aile bireylerinin dinleme ve konuşma becerileri gelişmiş olursa aile bağları kuvvetlenecektir.

Dinleme eğitimi konusunda öncelikli görev öğretmenlere, en çok da Türkçe öğretmenlerine düşmektedir. Öğrencilere etkili dinlemeyi öğretebilmeleri için öğretmenlerin süreci iyi bilmeleri gerekmektedir. Bu yüzden eğitim fakültelerinin lisans programlarında dinleme becerisinin öneminin kavratılması dolayısıyla dinleme becerilerinin geliştirilmesi için öğretmen adaylarının neler yapabileceği, hangi materyalleri kullanılabileceği üzerinde durulabilir.

Dinleme becerisinin, günlük hayatta hangi yöntem ve tekniklerle gelişebileceği hakkındaki çalışmaların sayısı artırılmalıdır. Müziğin okuma, yazma, konuşma becerilerini kazandırma ve dil bilgisi öğretimi üzerindeki etkileri, ayrı araştırma konuları olarak değerlendirilebilir.

Öğretmenler derslerindeki etkinlikleri sadece ders kitaplarıyla sınırlandırmayıp öğrencilerinin ihtiyaçlarını, tutumlarını, gelişimlerini de dikkate alarak dinleme çalışmalarını yaptırmalıdır.

Türkçe öğretim programında var olan dinleme etkinliklerinin istenen seviyeye ulaşmadığı görülmektedir. Etkinlikler çeşitlendirilmeli, değişik çalışmalarla diğer disiplinler Türkçe öğretimine katkı sağlayacak hale getirilmelidir.

Öğretmenler derslerindeki etkinlikleri sadece ders kitaplarına bağlı kalarak değil yeni, farklı etkinliklerle işleyebilirler. Dinlemeyi geliştirmek amacıyla kazanımlara yönelik etkinlik çeşitliliği gerek öğretmenler gerekse ders kitabı yazarları tarafından artırılabilir.

Bu çalışma yedinci sınıf seviyesine uygulanmıştır. Araştırmacılar farklı sınıf seviyelerine uygulayabilir ve sonuçları karşılaştırabilirler. Dinleme becerisini geliştirilmesi üzerine farklı bakış açılarıyla farklı araştırmalar yapılabilir.

Kaynakça

- Biber Öz, N. (2001). İnsanın Kültürel Gelişiminde Müzik Eğitiminin Önemi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14 (1), 101-106.
- Çelenk, S. (2005). *İlk Okuma Yazma Programı ve Öğretimi*. Ankara: Anı Yayınları.
- Demirel, Ö. (1999). *Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi*. Ankara: MEB Yayınları.
- Ediger, M. (2002). Listening and the Language Arts. *ERIC*.
- Ergin, A., & Birol, C. (2000). *Eğitimde İletişim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Eskioğlu, I. (2003). Müzik eğitiminin çocuk gelişimi üzerindeki etkileri. *Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik* (s. 116-123). Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Göğüş, B. (1978). *Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Göğüş, G. (2008). İlköğretim I. Kademe Müzik Eğitiminde Öğretmenin Etkinliği. *U.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21 (2).
- Gündüz, O., & Aktaş, Ş. (2001). *Yazılı ve Sözlü Anlatım*. Ankara: Akçağ Yayıncılık.
- Kalaycı, N., & Temür, T. (2005). İlköğretim Okullarında Dinleme Becerisini Nasıl Geliştirebiliriz? *Eğitime Bakış*, 55.
- Kanatlı, F., & Çekici, Y. E. (2013). Türkçe Öğretiminde Disiplinler Arası Olanaklar. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (2), 223-234.
- Kantemir, E. (1997). *Yazılı ve Sözlü Anlatım*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Karakuş Tayşi, E. (2014, Şubat). Öğrenme Stiline Dayalı Eğitiminin Ortaokul Öğrencilerinin Dinlediğini Anlama Becerilerine Ve Dinlemeye Yönelik Tutumlarına Etkisi. *Doktora Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Mackay, İ. (1997). *Dinleme Becerisi*. (A. B. Cankoçak, Çev.) Ankara: İlkaynak Kültür ve Sanat Ürünleri Ltd. Şti.
- MEB. (2006) Müzik Eğitimi Programı.
- Öz, M. F. (2001). *Uygulamalı Türkçe Öğretimi*. Ankara: Anı Yayınları.
- Özçelik, İ. (1983). Dinleme Eğitimi. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 8-9.
- Özen, N. (2004). Çalgı Eğitiminde Yararlanılan Müzik Eğitimi Yöntemleri. *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24 (2), 57-63.
- Sever, S. (2000). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şendurur, Y., & Akgül Barış, D. (2002). Müzik Eğitimi ve Çocuklarda Bilişsel Başarı. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22 (1), 165-174.
- Uçan, A. (1997). *Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar* (2. Baskı b.). Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Zılhoğlu, M. (1996). *İletişim Nedir?* İstanbul: Cem Yayınevi.